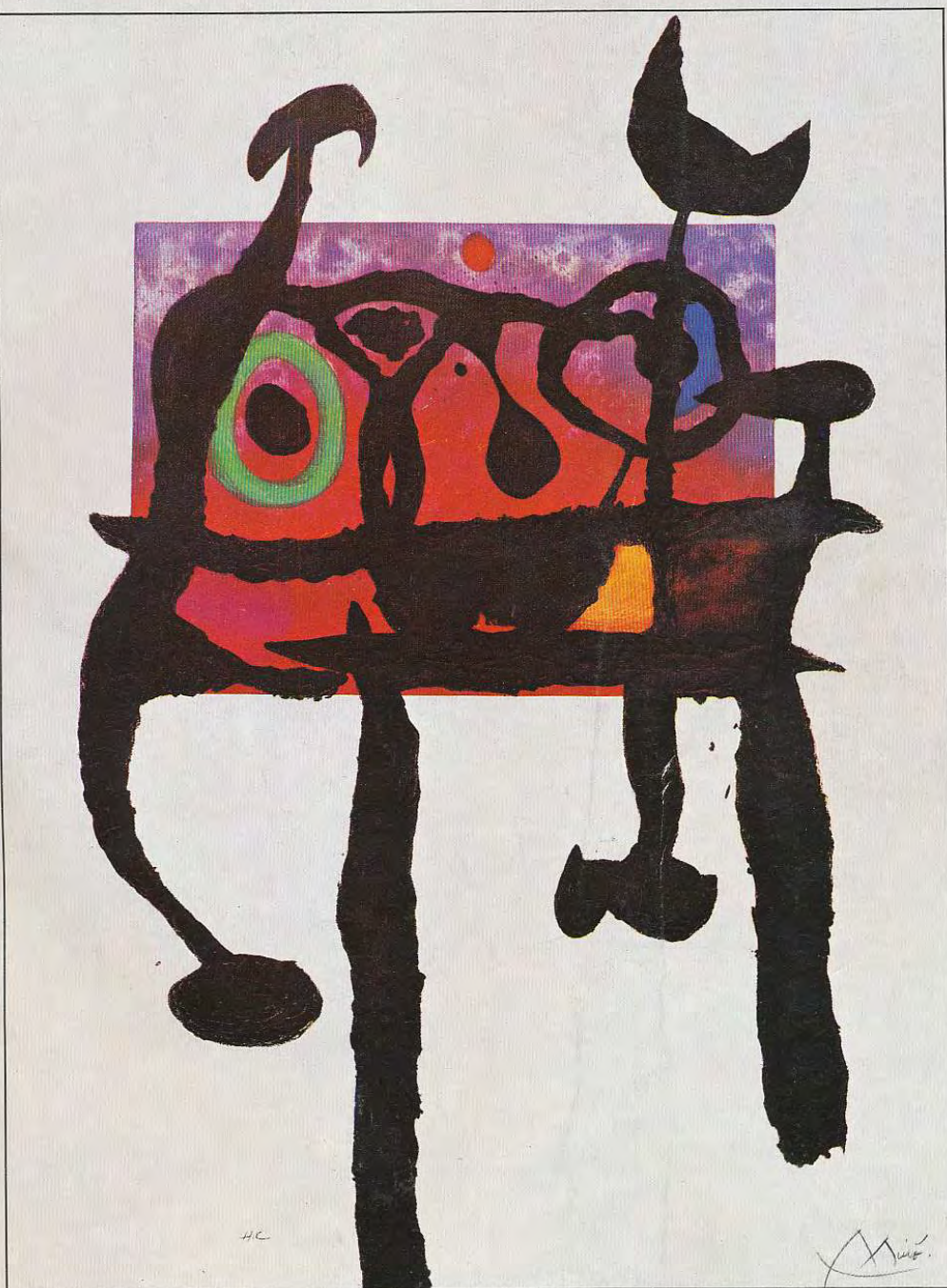

SERRA D'OR

febrer 1978

la nostra premsa, en crisi

PANORAMA

SALVEM

PASSAR
EL DIA
EMPENYER
LANY

EL PATRIMONI ERÒTIC!

per Joan Fuster

Fa tres o quatre mesos, en un diari de Madrid, algú va publicar unes notes banals i malgirbades amb el títol: *Un kamasutra catalán del siglo XV*. Bé: amb un títol si fa no fa així. El paper en qüestió va produir una petita commoció entre certs grupscles de lletraferits: semblava tota una «descoberta»! Per desgràcia, ni es tractava de cap kamasutra, ni la cosa tenia res de «descobriments». El material alludit és un simple receptari mèdic —diguem-ne mèdic— sobre temes veneris, i qualsevol curiós encara el pot adquirir, a un preu discret, en certa llibreria del carrer de la Canuda... Això sí: ja resultava ben curiós que els qui s'hi interessaven —gent de càtedra i indiscutiblement erudita— en desconeguessin l'edició. Parlant amb ells vaig comprovar, de seguida, que tampoc no tenien gaire notícia d'altres llibres o llibrets, aquests deliberadament «eròtics», que elaboraren determinats senyors de la post-Renaixença (no goso qualificar-los de «modernistes», per si de cas) i que, ben mirat, ofereixen uns indicis ben suggestius sobre una gent i una època sovint mal interpretades. Hi havia hagut una «conspiració del silenci» sobre el tema. Els mateixos protagonistes de la maniobra n'eren els primers culpables: feien imprimir les seves manipulacions dins la més estricta bibliofília, o sigui, en una mena de clandestinitat voluntària. Però, de més a més, els «altres», en general, van fingir que ho ignoraven, per pura prudèria. I...

Ara tothom vol «salvar» alguna cosa: la Natura, per exemple, o una escola de barriada, o un edifici antic perquè és antic, o una festa pseudo-popular irremissiblement caduca, o... Parlen del «patrimoni col·lectiu», noció lírica tan confusa com útil. Jo, quan em demanen la firma per protestar contra les barrabassades de la destrucció sistemàtica, fins i tot si són inexcusables, la hi dono sense vacillar. Ara penso que podríem iniciar una campanya per «salvar» el nostre «patrimoni» —col·lectiu, és clar— eròtic. Les circumstàncies són favorables. L'eroticisme s'ha convertit en una allucinació general, comprensible després de molts anys —de fet, després de molts segles— de quaresma oficialment imposada. En realitat, la situació no suposa cap novetat. Que la concupiscència de la carn és

infinita, ja ho sabien i ho acceptaven els escolàstics més piadosos. I que sempre han tingut bec les oques, com deia Miret i Sans, és una conclusió paremiològica tan enraonada, que es certifica en obvietat. La diferència és que, avui, hi ha uns mitjans tipogràfics o cinematogràfics de què no disposaven els nostres avis i rebesavis. Aparentment, l'eroticisme actual supera els precedents, però només en els recursos. És una tradició. Amb les seves peculiaritats. Salvem-la.

Ni que només sigui per completar aqueixa «història total» que caldria fer. Havíem decidit que la «història» no era solament una llista de batalles, de matrimonis dinàstics, d'embolics diplomàtics. Però tampoc no s'acaba amb les llistes de preus i de salaris, amb els diagrames de les crisis econòmiques, amb les peripècies de la lluita de classes. Hi ha una altra «història» pendent, referida a la gent de cada dia: què menjaven i com, com es divertien i en/amb què, com i quan i quant fornícaven. Tot va lligat, naturalment: les batalles, les crisis econòmiques i l'ús dels genitals. Un reptotxe que faria als qui practiquen el «materialisme històric» és l'escassa atenció que dediquen a la taula i al llit: sobretot, al llit. A casa nostra, si exceptuem la documentació exhumada per Miret i Sans —*Sempre han tingut bech les oques*— amb una estimable voluntat polèmica, pràcticament ningú no s'ha dedicat a investigar com s'ho apanyaven amb això del sexe els catalans dels segles passats. La dificultat d'aclarir-ho depèn dels testimoniatges perdurats: escrits o plàstics. Per què no començar a reunir-los, a classificar-los, a estudiar-los? Per què no «salvar» el nostre «patrimoni eròtic»?

Una acumulació de dades, en principi, seria important. Més d'una vegada ho he insinuat a editors i a assessors d'editorials, però ningú no m'ha fet cas. I molt abans que Camilo J. Cela engegés en castellà la seva *Enciclopedia del Erotismo*. La temptativa de Cela, de tan ambiciosa, es queda en un «*quiero y no puedo*». Jo pensava, més que res, en un paral·lel del *Dictionnaire des œuvres érotiques*, que, prologat per Pascal Pia, posà en mercat Mercure de France el 1971. I corregint-lo. Perquè el que convindria no és solament un repertori

d'obres —literàries, pictòriques, escultòriques, i musicals?— de projecció resolutament eròtica, sinó també de qualsevol altres que informin sobre el particular. Una pretensió asèptica —moralment, vull dir— hauria d'incorporar-hi textos anteriors, com serien els de fra Vicent Ferrer o fra Francesc Eiximenis, que, a *contrario sensu*, són tan «eròtics» com els d'algun eventual llibertí. Paradoxalment, una de les poques peces catalanes que han passat als catàlegs de la bibliografia eròtica internacional és la *Llave de Oro*, de sant Antoni M. Claret. No el *Nuevo Pascual: la Llave de Oro*.

La mina de l'eroticisme autòcton està per explorar o per explotar. No tot és el *Don Jaume de Pitarrà* i el «Papitu», ni *El virgo de Vicenteta* i «La Traca». El senyor Miquel i Planas va tenir la pensada de reunir en un volum —el *Cançoner Satrích Valencià*— un bloc de versos que, si no tots eren valencians, sí que responien a la «sàtira del cul», per dir-ho d'alguna manera. Deixo de banda allò que avui es produeix en aquest terreny, i que demà ja serà història: poca cosa, tanmateix. Els novel·listes locals, que llegeixo aplicadament, em semblen castissims, i ells, aï!, s'imaginen «depravats». Fa pena la mediocritat «eròtica» de la narrativa catalana d'avui. Ja ho sé: pitjor era aquella ridícula novella de C. A. Jordana, *Una altra mena d'amor*, que tanta polseguera alçà. Si no fos per l'Estellés... Però, insisteixo, no fóra una mala operació la d'intentar una *Història de l'eroticisme català*, a base de paraules i de grafies, des del místic Llull a Joan Miró, i passant per la tribu dels Marc, i els picapedrers de gòrgoles i capitells, i Jaume Roig, i els gloriosos versificadors dialectals del XIX, i uns inèdits Guerau de Liost i Josep M. de Sagarra, segons diuen, i quantitats immenses de manifestacions normals o anormals, tràgiques o pintoresques, de qualsevol moment. Viure és una dependència del sexe —la «perpetuació de l'espècie» i les variants eutrapèliques—: la variant catalana, si és variant, hauríem d'«historiar-la»... Ni que només sigui perquè, quan els altres historiadors, obsessionats per les «metodologies» maquinales, es trobin en un punt de desconcert, pensin que la humanitat sencera comença de cintura cap avall. La humanitat catalana també.